

Hubay Kálmán

Egy nyilas vezető pályája és pere

Tartalom

<i>Bevezető</i>	3
I. Hubay Kálmán életrajza	3
<i>I.1. Életrajz</i>	4
<i>I.2. Hubay bekerül a parlamentbe</i>	8
<i>I.3. Hubay a parlamentben</i>	10
<i>I.4. Nemzetiszocialisták az 1939-es választásokon</i>	13
<i>I.5. Törvényjavaslat a nemzetiségek jogállásának tárgyában</i>	14
II. Hubay Kálmán népbíróági peranyaga	17
<i>II.1. Tanúvallomások</i>	18
<i>II.2. A tárgyalás napjai – a vádpontok elemzése</i>	20
<i>II.3. Ítélet</i>	23
<i>Összegzés</i>	24
Bibliográfia	25

Bevezető

Dolgozatom témája Hubay Kálmán, aki a magyar szélsőjobb meghatározó alakja, újságíró, valamint a Nyilaskeresztes Párt pártvezetője 1939–1940 között. Hubay Kálmán neve és életútja egy kevésbé ismert és kutatott téma olyannyira, hogy külön monográfia nem is született a témában. Ezért a dolgozatomat azzal a céllal írtam, hogy bemutassam Hubay Kálmán életútját és a Nyilaskeresztes Pártban való tevékenységét, valamint a népbíróági perét. Hubay 1938–1942 közötti aktív tevékenysége meghatározta a Nyilaskeresztes Párt 1939-es választási sikereit, ugyanis ebben az időszakban ő vezette a pártot, mivel Szálasi Ferenc börtönben volt.

Kutatásaim két irányba fókuszáltak: az egyik, hogy a Nyilaskeresztes Párt megerősödéséhez – többek között – nagyban hozzájárult Hubay Kálmán pártvezetői tevékenysége. Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a párt 1939-es választásokra a legerősebb ellenzéki párttá nőtte ki magát. A másik fő téma annak vizsgálata, miszerint Hubay halálra ítélésének az oka egyértelműen a publikációi, írásai és beszédei, nem pedig az, hogy Szálasi segített a hatalomra jutásban és annak megtartásában.

A dolgozatomat a fent megfogalmazott irányelvek szerint építettem fel. Az első részben bemutatom röviden Hubay Kálmán családját és fiatalkorát, valamint az újságírói tevékenységét. Ezenfelül még kitérek arra is, hogyan került a Nyilaskeresztes Pártba, és milyen kapcsolat fűzte Szálasihoz, illetve szó esik a parlamenti tevékenységeiről felszólalásairól, javaslatairól, és röviden ismertetem az 1939-es parlamenti választásokat is, valamint azt is taglalom, hogy Hubayt miért távolították el a Nyilaskeresztes Pártból, és végül az eltávolítás utáni tevékenységéről is szó lesz. A dolgozatom második felében a népbíróági tárgyalás vádpontjait elemeztem. A kutatás során elsősorban levéltári- és sajtóforrásokat használtam fel. A peranyagot és Hubay vallomásait is megfelelő forráskritikával kezeltem, hiszen az ilyen pereknek a célja a bűnösség mindenáron való bebizonyítása és a bűnösök halálra ítélete volt.

A teljességre törekedtem a dolgozatom megírása közben, azonban a megszabott terjedelem és a kutatott téma nagysága behatárolta az elemzésemet.

I. Hubay Kálmán életrajza

Dolgozatomnak ebben a részében szeretném ismertetni Hubay Kálmánnak az életútján keresztül a politikai pályafutását, valamint azokat a cselekedeteit, amelyeknek a következtében a háborút követően a Budapesti Népbíróság elé állították, majd kivégezték mint háborús bűnöst. Életútjának ismerete feltétlenül szükséges a népbíróági perének az értelmezéséhez, valamint a megértéséhez is.

1.1. Életrajz

Hubay Kálmán 1902. április 3-án született Jászapátiban. Ősrégi gömöri nemesi családból származott, családját már 1280-ban megemlíti az okiratok. A Szent Demeter tiszteletére 1352-ben alapított templom kegyura volt, 1412-ben Zsigmond királytól megerősítő oklevelet kaptak a hubói birtokukra. Hubay Kálmán édesanyja Kaszap Lujza. Édesapja, idősebbik Hubay Kálmán Jászapátiban járásbíró volt, majd 1915-ben saját kérésére helyezték át Miskolcra. Két testvére született: egy húga, Hubay Margit, és egy bátyja, Hubay Sándor. Elemi iskoláját Jászapátiban végezte, majd 1919-ben érettségit szerzett a Miskolci Református Főgimnáziumban. Később a Miskolci Evangélikus Jogakadémiának volt a hallgatója, és itt szerzett végbizonyítványt.¹

Miskolcon ismerkedett meg Schiessel Gizellával, akit 1926-ban feleségül vett, gyermekük nem született. Felesége 1939. március 15-én lépett be a Nyilaskeresztes Pártba, majd 1942. március 10-én lépett ki a pártból. 1945-ben férje elfogásakor Nyugatra szökött, de még ebben az évben visszatért Magyarországra, majd november 25-től kezdődően internálták.² „*A vád ellene, férje nyilaspárt vezetője volt, 1938–1942.-ig. Férjével a nyilaskeresztes párt tagja volt. Minden megnyilvánulásokon részt vett, több alkalommal saját lakásán estélyeket rendezett, ahol Szálasi is részt vett. Szálasi rendszeresen járt fel a lakásra. Helyeselte a nyilas politikát.*”³ Hubay Kálmánné vallomásában beismerte, hogy helyeselte a nyilas politikát, és örült neki, mikor Németország megtámadta a Szovjetuniót. A fent említett okok miatt 1953-ig internálták, majd júliusban átadták az ügyét a Budapesti Államügyészségnek. Hubay Kálmánnét a Budapesti Államügyészség bűnösnek ítélte a nyilasuralom megszerzésének és megtartásának, valamint segítségnyújtásának elkövetett bűntettében, ezért 10 év börtönbüntetésre ítélték.⁴ Hubay Kálmánné esete erősen hasonlít Lutz Gizelláéhoz, Szálasi feleségéhez, mivel őt is elítélték hasonló vádakkal. Lényegében mind a két nőt férjeik miatt ítélték el, ők maguk ténylegesen és tevőlegesen semmit sem cselekedtek, ami a nyilasok hatalomra jutását és a hatalom megtartását elősegítette volna.

Hubay Kálmán 1919. november 12-től a miskolci *Magyar Jövő* politikai napilap riportereként kezdett el dolgozni, amely egy nacionalista lap, Hubay még alig volt 17 éves, de nagyon tehetséges írónak bizonyult, már iskolás évei alatt számos elismerést kapott írásaiért,

¹ Godzsák Attila: *Hubay Kálmán ifjúkora és miskolci újságírói pályája*. In: *Széphalom – A Kazinczy Ferenc Társaság Évkönyve* 25. 2015. 463–475.

² Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára Budapest (továbbiakban ÁBTL) 3.1.9. V–108193.–Stefán Valér és társai. – Hubay Kálmánné. 79–85.

³ ÁBTL–3.1.9. V–108193.–Stefán Valér és társai. – Hubay Kálmánné. 85.

⁴ ÁBTL–3.1.9. V–108193.–Stefán Valér és társai. – Hubay Kálmánné. 86–101.

például a Kazinczy-díjat.⁵ 1922 januárjában a *Miskolci Napló*hoz ment át, mivel egy kollégájával nézeteltérése volt. Körülbelül három hónapig dolgozott itt, nézeteltérésük rendezése után visszatért a *Magyar Jövő*hez.⁶ Mindeközben a lap irányt váltott, és Gömbös Gyula politikai irányzatát kezdte képviselni. Ennek az volt az oka, hogy Gömbös egyik barátja, Árva Pál lett a lap többségi tulajdonosa.⁷ 1924. november 9-től 1925. július 24-ig a lap szerkesztője, majd június 25-től kezdődően a felelős szerkesztője volt. 1928-ban a nyíregyházi székhelyű *Tiszavidék* felelős szerkesztője lett kilenc hónapra, majd 1929-ben visszatért Miskolcra, ahol a *Magyar Jövő* felelős szerkesztőjeként dolgozott, és 25% részvénytulajdont is szerzett. Végül 1931 júniusában eladta, és kivált a *Magyar Jövőből*.⁸ 1924–1928 között jelent meg a *Magyar Jövőnél* a legtöbb cikke, közel 300. Cikkeiben vicces, gúnyos megjegyzéseket tett a közelmúlt eseményeivel kapcsolatban⁹, például „Ez is megoldás: A szociáldemokraták mégis összehívják a házat a munkanélküliséggel kapcsolatban. Igazuk van. Ha már munkanélküliség van, legalább a képviselők dolgozzanak.”¹⁰ Cikkei témái általában politikai, társadalmi, országos, helyi ügyekkel foglalkozó vagy antiszemita hangvételűek voltak, de előfordult, hogy európai eseményekről és történelemről is írt.¹¹ 1931-ben Tarpára ment Bajcsy-Zsilinszky Endre választási küzdelmét segíteni. A választásokat követően felköltözött Budapestre, ahol az *Előőrs* című hetilapnak volt a szerkesztője. 1932 márciusában tért vissza Miskolcra, ahol megalapította a saját politikai lapját, a *Felsőmagyarországot*, amelyet novemberre hetilappá alakított. 1932 novemberében Gömbös Gyula miniszterelnök felhívta Hubayt, hogy két kormánypárti lapot alapít, melyeknek szeretné, hogy felelős szerkesztője legyen. Hubay ezt követően az 1933 januárjában megjelent *Függetlenség* szerkesztője lett. Később 1936 júliusában megjelenő *Esti Újság* felelős szerkesztője lett, de ezenkívül még számos lapban megjelentek a cikkei (*Pesti Újság, Virradat, Nemzeti Figyelő*). Gömbös Gyula halála után (1936. október) az újságok szerkesztését abbahagyta, és csatlakozott Szálasi vezetése alatt álló Hungarista Mozgalomhoz.¹²

Lovasberény kerületi képviselője, Grieger Miklós február végén elhunyt.¹³ Hubay úgy döntött, hogy megméretteti magát, mellyel meglepetést okozott – azzal talán még nagyobb,

⁵ Godzsák, i.m. 465.

⁶ Budapest Főváros Levéltára (továbbiakban BFL-Nb-865/1946) XXV.1.a – 1946-865 Hubay Kálmán – Népbíróügyi Pere. 1–311.

⁷ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv.1945.10.16.39.

⁸ Uo.

⁹ Godzsák, i.m. 467.

¹⁰ Magyar Jövő 1924. aug. 30. 6.

¹¹ Godzsák, i.m. 469.

¹² BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv.1945.10.16.39.

¹³ Karsai László: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. Budapest: Balassi Kiadó, 2016. 92.

hogy meg is nyerte a választásokat. Időközben a szélsőjobboldali *Magyarság* című lapnak is szerkesztője lett, de ettől a pozíciójától 1939 áprilisában megvált. Az 1938-ban megalakult a Nemzeti Szocialista Magyar Párt – Hungarista Mozgalom, melynek Hubay alapító tagja és egyben vezetője, nem volt hosszú életű, ugyanis 1939 februárjában betiltották.¹⁴ 1939 márciusában Nyilaskeresztes Párt néven alakult újjá Hubay vezetésével. Az 1939-es országgyűlési választásokon elindult a listán a budai, a pestvidéki és a szegedi kerületekben, ahol a nyilaskeresztes párt listáin neve az első helyen szerepelt, és mindhárom kerületben megválasztották, de végül csak a pestkörnyéki mandátumot tartotta meg. 1940–1942 között a Nyilaskeresztes Pártban Szálasi Ferenc helyettese volt. 1940-ben képviselőtársával, Vágó Pállal egy nemzetiségi törvényjavaslatot tettek, a törvényjavaslat miatt összeférhetetlenséggel vádolták és megfosztották a képviselői mandátumától.¹⁵ 1940 októberétől három hónapnyi katonai szolgálatot teljesített, majd decemberben visszament dolgozni a *Magyarság*hoz publicistaként. Az 1938-ban a *Magyarságban* megjelent cikke miatt („*A debreceni Márciusi Front szégyenteljes kiáltványa a magyar ifjúsághoz*”¹⁶), melyben a rendszert támadta, kétszer három hónapnyi összbüntetésre ítélték. Öt hónap és tíz nap fegyházbüntetést szabtak ki rá összbüntetésként, amit a Budapesti Gyűjtőfogházban kellett letöltenie július 2-tól kezdődően december 10-ig. Ezt megelőzően ült már fogházban 1926-ban két hetet párbajvétség miatt. Elítélése magával hozta, hogy 1942-ben kizárták a Sajtókamarából.¹⁷

1942-ben a Nyilaskeresztes Pártban kaotikus állapot alakult ki. Ennek előzménye az 1941 őszén bekövetkezett pártszakadás, melynek elvi, ideológiai és politikai okai is voltak. Pálffy szerint Szálasival abban nem egyeztek, hogy a magyarországi németajkúakat is be akarta szervezni a pártjába, míg Pálffy azt az állaspontot képviselte, hogy a magyarországi németek szervezete a Volksbund lehet. A németek csak azokkal a mozgalmakkal foglalkoztak, és csak azokat ismerték el, amelyek teljes mértékben másolták a nemzetiszocializmust és nem tértek el tőle.¹⁸ Szálásinak sajátos pártvezetési módszere volt, előbb vagy utóbb a párt meggyengülését idézte volna elő. Ruszkay Jenő ismerte a németek állaspontját, ezért a kialakult helyzet miatt kidolgozott egy memorandumot (ennek az állítólagos memorandumnak tartalmáról nincs információ). A memorandum ismertetésére Hubay lakása volt kijelölve, ahol megjelent Szálasi, Ruszkay és Hennei. 1942. február 20-án újra összeültek Ruszkay lakásán, hogy megvitassák a

¹⁴ Uo.

¹⁵ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.16. 40.

¹⁶ Hubay Kálmán: A debreceni Márciusi Front szégyenteljes kiáltványa a magyar ifjúsághoz. *Magyarság*. 1938.06.05.5.

¹⁷ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.16. 40.

¹⁸ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. 242–243.

memorandumra tett észrevételeiket. Hubay egyetértett a memorandum tartalmával, és belpolitikai szempontból ugyanarra jutott, mint Ruskay külpolitikai szempontból. Ennek hatására Szálasi megfosztotta őket minden tisztségtől, amit a pártba töltöttek be, és azonnali távozásra szólította fel őket.¹⁹ Szálasi: „*A pártban egy vezérlő akarat van, s az én vagyok. Aki a vezetői akarral nem ért egyet, vagy annak intézkedéseit bírálja, bárki legyen is az, azzal én nem tudok együtt maradni.*”²⁰ Hubay a *Magyarságban* megjelent cikkében („*Hubay Kálmán nyilatkozata*”) tagadta az ellene felhozott vádakat, hogy Ruskayval összeesküvést szerveztek a párton belül, és kitért arra, hogy a párt meggyengülése nem az ő vezetése alatt indult meg, sőt azt állította, hogy maga Szálasi idézte elő ezt az állapotot.²¹ Hubay viszont úgy emlékezett vissza, hogy Szálasi azért szólította fel arra, hogy lépjen ki a pártból, mert bírálta Vajna Gábort, mivel Vajna Gábort Horthy István magához hívatta a találkozóra. Szálasi engedélyt is adott, viszont Hubay nem támogatta, és bírálta is a Horthy dinasztia alapítási törekvéseit, sőt felmerült benne, hogy Vajna valamilyen együttműködési ajánlattal kereste meg Horthy Istvánt. A pártvezetőségi ülésen Szálasi betegsége miatt nem volt jelen, Hubay pedig nekitámadt Vajnának, viszont Szálasi úgy tájékoztatták, hogy Hubay valójában őt bírálta.²² Hubay Kálmán és Ruskay Jenő kizárását követően Szálasi megváltoztatta a párt nevét 1942. február 24-én Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalomra.²³ Szálasi és Hubay vitájának a háttérében valójában az állhatott, hogy Hubaynak és más párttagoknak nem tetszett, ahogy Szálasi a pártot vezette. Ennek a megoldására készült a memorandum, amivel Szálasi nem értett egyet, hiszen ezzel megkérdőjelezték a pártvezetőt, döntéseit és a pártvezetési módját.

A kormányzóhelyettesről folyó vita végül csak egy ürügy lehetett a fent említett valódi ok mellett. Azt, hogy Szálasisal ekkor sokan nem értettek egyet, az igazolja a legjobban, hogy Hubay kizárása után számos képviselő hagyta ott a Szálasi vezette Nyilaskeresztes Pártot, név szerint: Széchenyi Lajos, Gosztonyi Sándor, Eitner Ákos, Eitner Sándor és még számos parlamenti képviselő.²⁴ Hubay Kálmán és Szálasi Ferenc pártvezetési módszerei között hatalmas különbség volt, hiszen Hubay a pártvezetésben követte a német nemzetiszocialista „mintát”, viszont a kialakult ellentét mögött ideológiai okok is húzódtak, ugyanis Hubay teljes mértékben zsidóellenes volt. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a Hubay által megírt hungarista

¹⁹ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.17. 44–45.

²⁰ Hubay Kálmán: Így történt a kizárás!. *Magyarság*. 1942.03.01.3.

²¹ Hubay Kálmán: Hubay Kálmán nyilatkozata. *Magyarság*. 1942.03.11.5.

²² Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. 250–251.

²³ Paksa Rudolf: *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobbaldali mozgalma, pártjai, politikusai, sajtója*. Budapest: Osiris Kiadó, 2013. 237.

²⁴ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. 251.

program, melyben a zsidók jogfosztását követelte.²⁵ Hubay teljesen azonosulni tudott a német fajelmélettel, Szálasi viszont nem értett egyet a népek rangsorolásával, csak az antiszemitizmussal.

A kizárást követően Hubay csatlakozott a Magyar Megújulás Nemzetiszocialista Pártszövetséghez, ahol a Nyilaskeresztes Pártból kilépett képviselők irányítója lett. Mindeközben visszament a *Magyarsághoz*, szerkesztői titkár pozícióban dolgozott 1943-ig, majd a lap 1944-es novemberi betiltásáig szerkesztési igazgató volt.²⁶

Később csatlakozott a Nemzeti Szocialista Magyar Párthoz, amit ekkor Pálffy Fidél vezetett. Hubay a párt mozgalmi irányítója lett, majd Pálffy helyettese a pártban. A nyilasuralom alatt a Pálffy-párt tagjai beléptek a Nyilaskeresztes Pártba és az ország vezetésében kaptak feladatot. Így Hubay Kálmán lett a vezetője a Nemzetvezető Kultúrirodának, hatáskörébe tartozott Kultúrminisztérium felügyelete, illetve a különböző kulturális ügyek irányítása. A posztját egészen a német összeomlásig megtartotta.²⁷ 1944. december 6-án Kőszegre települt át, ahol vallomása szerint érdemi munkát nem végzett, csak tervpályázatokat pecsételt. 1945. március 27-én Kőszegről az alsóbajországi Peterskirchenbe költözött, majd a felsőbajországi Krallingba, ahol a szövetségesek fogságába került.²⁸ Kiadták Magyarországnak. 1945. október 22-től az Andrássy út 60.-ban előzetes letartóztatásban volt. 1946. április 5-én megkezdődtek ügyében a tárgyalások, végül 1946. április 9-én a Budapesti Népbíróság bűnösnek találta háborús és népellenes bűntett elkövetésében, és kötél általi halálra ítélték, amit 1946. június 26-án hajtottak végre.²⁹ Hubay Kálmánt 1939-től 1942-ig Szálasihoz fűződő kapcsolata, 1939-es nyilas választási sikerben játszott szerepe, valamint elsősorban publikációi, írásai és beszédei miatt ítélték halálra. Azzal nem vádolhatták, hogy elősegítette Szálasi hatalomra jutását, mivel 1942-től nem is álltak szóba egymással, nem hogy politikai kapcsolatban lettek volna.

1.2. Hubay bekerül a parlamentbe

1938. február végén Grieger Miklós bicskei apátplébános, Lovasberény kormánypárti képviselője ötvennyolc évesen hirtelen elhunyt, így Lovasberényben időközi választást írtak ki. A NEP vezetői ebben a választókerületben hivatalos kormánypárti jelöltet nem indítottak.³⁰ Így

²⁵ Hubay Kálmán: *Hungarista program. A Hungarizmus irányeszméi c. hivatalos pártprogram rövidített kiadása*. Budapest, 1938.

²⁶ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.20.45.

²⁷ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1946.02.13.58.

²⁸ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.20.52.

²⁹ BFL-Nb-865/1946. – ítélet jegyzőkönyv. 1946.04.09.123.

³⁰ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. 92.

kapott lehetőséget Hubay Kálmán, hogy elinduljon Lovasberény időközi választásán – hivatalosan párton kívül, de a nyilas fajvédő programmal. Ekkor még nem volt Szálasi helyettese a pártban.³¹

Az időközi választás első fordulóját 1938. március 20-án tartották³², ahol a NEP nem hivatalos jelöltje Sigray István, az FKGP jelöltje a későbbi miniszterelnök Nagy Ferenc, Fitz Artúr pedig kereszténypárti képviselőjelölt volt. Az első fordulóban a szavazatok a következőképpen alakultak: Sigray István 2725, Nagy Ferenc 3114, Fitz Artúr 3548. Hubay Kálmán 5297 szavazatot kapott, amivel fölényesen megnyerte az első fordulót.³³ Azaz Hubay a tizenkilenc lovasberényi szavazókörzetből nyolcban első lett, ötben pedig második.³⁴ A kerületben összesen 18800 szavazó volt, abból 15000-en éltek a szavazati lehetőségükkel. A négy jelölt közül az első fordulóban egyiküknek nem sikerült abszolút többséget szereznie, ezért pótválasztást kellett tartani a két legtöbb szavazatot szerző, Hubay Kálmán és Fitz Artúr képviselő jelölt között.³⁵ Hubay sikerét annak köszönhetette, hogy a teljes magyar szélsőjobb támogatta, illetve a jobboldali antiszemita lapokban a barátai és volt munkatársai egész oldalas cikkeket írtak, melyben a választókat arra kérték, hogy szavazzanak rá. Hogy maga Hubay a kampánya alatt mit ígért a választóknak, azt nem tudjuk.³⁶ A székesfehérvári kormánylap szerkesztője szerint Hubay választási beszédeit a zsidóság szidalmazása jellemezte.³⁷

A második fordulót megelőzően Nagy Ferenc arra kérte a választókat, hogy aki az első fordulóban rá szavazott, az most szavazzon Fitz Artúrra.³⁸ Hubay támogatottságára a nyilas lapok a következőképpen emlékeztek vissza: a második forduló közvetlen megrendezése előtt, szombat este fél nyolckor a budapesti rádió első számú állomása a híreket közvetítette, és e közben a következő került bemondásra: „*Halló fontos híreket közlünk Lovasberényből. Itt a nemzeti szocialista párt rádió közleménye. Ne hagyjátok félrevezetni magatokat, szavazzatok Hubay Kálmánra.*” Ezt a felhívást aznap este még többször lejátszották.³⁹ Március 27-én vasárnap Hubay a vártnál még nagyobb fölényrel győzedelmeskedett, és nyerte meg Lovasberény képviselői posztját. Összesen 9171 szavazatot szerzett, míg ellenfele, Fitz Artúr 6272 szavazatot tudhatott magáénak. Hubay győzelmének a hírére Budapestről a nyilas párti

³¹ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 93.

³² *Esti Újság*, 1938. március 22.5.

³³ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 93.

³⁴ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 94.

³⁵ *Magyarország*, 1938. március 22.4.

³⁶ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 93.

³⁷ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 94.

³⁸ *Magyarország*, 1938. március 22. 4.

³⁹ *Magyarország*, 1938. március 29. 7.

egyetemi hallgatók Lovasberénybe és más választókerzeti településre utaztak.⁴⁰ Hubay Kálmán politikai pályafutását egyértelműen a lovasberényi időközi választási győzelmének köszönhetette, mivel másképpen nem kerülhetett volna be a parlamentbe. Természetesen az is fontos tényező, hogy ismert publicista volt, aki megérezte az „idők szelét”, és hogy az új, dinamikus fejlődő, egyre népszerűbb nyilas párt segítségével bekerülhet a parlamentbe.

1.3. Hubay a parlamentben

Hubay Kálmán tehát a parlamentbe a lovasberényi időközi választáson jutott be, amit 1938. március 27-én rendeztek meg. Egészen 1940. július 23-áig volt országgyűlési képviselő, ugyanis ekkor összeférhetlenségi ügye miatt megfosztották a képviselői mandátumától. Bár rövid ideig volt országgyűlési képviselő, de sokszor felszólalt és interpellált is, mindemellett nem hanyagolta el a párja vezetését sem. Nagy szerepet játszott az 1939-es választási sikerben. Azokat a felszólalásait és interpellációit vizsgáltam elsősorban, amelyek szerepelnek a népbíróági peranyagában.

Hubay képviselői mandátumának megszerzése után nem sokat tétlenkedett, ugyanis a képviselőház 1938. április 27-ei ülésén már interpellációt intézett a miniszterelnökhöz és a belügyminiszterhez *„egyes hatósági közegek politikai túlkapásai és törvényes alapot nélkülöző egyes rendőri intézkedések tartása tárgyában”*.⁴¹ Interpellációjában végig arról beszél, hogy Szálasi ügyében is „túlkapás” történt, és valójában nem volt törvényes indoka annak, hogy rendőri felügyelet alatt állt. Széll József belügyminiszter válaszolt Hubay interpellációjára: a belügyminiszter hamisnak találta azt a vádat, hogy Szálasi rendőri túlkapás miatt lenne börtönben, hiszen Szálasi aznap került börtönbe, mikor feloszlatták a pártját is.⁴² Hubay későbbi felszólalásaiban is előtérbe helyezte Szálasit, mint például az országgyűlés 1938. november 12-i ülésén, ahol követelte Szálasi és a többi elítélt nemzetiszocialista közkegyelmét, és kérte a miniszterelnököt, hogy az ügyben tegyen előterjesztést az államfőnél.⁴³ Ezek a felszólalások is nagyban hozzájárultak a „mártír” Szálasi kép kialakulásához, amely elősegítette pártjának az erősödését, valamint az 1939-es választási nyilas propagandához is eredményesen felhasználták.

Hubay felszólalásaiban és interpellációiban központi szerepet töltött be a zsidókérdés. Az országgyűlés 1938. május 11-i ülésén *„a gazdasági élet egyensúlyának a hatályosabb biztosításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása”*⁴⁴ kapcsán Hubay is felszólalt. A

⁴⁰ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*. 94.

⁴¹ Képviselőházi Napló (továbbiakban: KN), 1935-1940-XVIII-1938.04.27, 8.

⁴² KN-1935-1940-XVIII-1938.04.27, 8–74.

⁴³ KN-1935-1940-XX-1938.11.12, 276.

⁴⁴ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv, 1946.04.05.78.

törvényjavaslattal az volt a kifogása, hogy a zsidóságnak túl sok jogot hagynak meg a magyar gazdasági életben, ennek következtében Hubay a törvényjavaslatot nem szavazta meg, ahogy az elvbarátai sem.⁴⁵ A törvényjavaslathoz május 18-án Hubay és elvtársai benyújtottak egy módosító indítványt, de ezt a képviselőház elvetette.⁴⁶ A képviselőház június 8-i ülésén Hubay interpellált a pénzügy és belügyminiszterhez „*a magyarországi zsidóság szabotálása és a magyar gazdasági tevékenységnek a zsidóság által történő veszélyeztetése tárgyában.*”⁴⁷ Felszólalásában egyértelművé vált, hogy Hubaynak még mindig az problémája, hogy továbbra is túl sok jogot biztosítanak a zsidóságnak a magyar gazdasági életben. Felszólalásában kitért arra, hogy a zsidók az ekkor bevezetésre kerülő első zsidótörvény ellen több helyen felléptek az országban. Természetesen ezt Hubay túlzással adta elő a képviselőházban, és követelte a megmozdulásokban részt vevő zsidók teljes vagyonának elkobzását. Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter válaszolt az interpellációra, és elmondta, hogy a zsidók valóban felléptek a törvényjavaslat ellen, és emiatt Budapesten 26 embert őrizetbe is vettek, de az ellenállási mozgalom nem terjedt tovább, vezetőik pedig felszólították a zsidókat, hogy hagyják abba az ellenállást. A belügyminiszter figyelmeztette Hubayt és elvtársait, hogy ne feszegetessék tovább a témát, és hagyják békén a zsidóságot.⁴⁸

Az országgyűlés 1939. március 8-i ülésén Hubay napirend előtti felszólalást tett, amelyben bejelentette a Nyilaskeresztes Párt megalakulását, és felolvasta a pártprogramját, melyben második pontban szerepelt a következő: „*meg akarjuk akadályozni Magyarország elzsidósodását*”.⁴⁹ Ezt a pártprogrampontot nem antiszemitizmusnak nevezte, hanem hungarizmusnak, és hozzátette, e nélkül nem lehet fölényben a keresztény magyar nemzet.⁵⁰ Az újonnan megalakult Nyilaskeresztes Párt a vártnál nagyobb sikert aratott az 1939-es parlamenti választásokon, de erről a későbbiekben részletesen lesz még szó.

Az országgyűlési választások után Hubay továbbra is előtérbe helyezte a zsidókérdést, de emellett nem hanyagolta el a Nyilaskeresztes Párt vezetését interpellációiban és felszólalásaiban. Az országgyűlés 1939. augusztus 2-i ülésén interpellált az igazságügyminiszterhez „*közkegyelmi rendeletek tárgyában*”.⁵¹ Az interpelláció szinte ugyanaz volt, mint 1938. április 27-én: újból közkegyelmet kért Szálasinak, aki ekkor a Csillag

⁴⁵ KN-1935-1940-XVIII-1938.05.11, 481–489.

⁴⁶ KN-1935-1940-XIX-1938.05.19, 35–36.

⁴⁷ KN-1935-1940-XIX-1938.05.19, 66.

⁴⁸ KN-1935-1940-XIX-1938.06.08, 508–511.

⁴⁹ KN-1935-1940-XXII-1939.03.08, 191.

⁵⁰ KN-1935-1940-XXII-1939.03.08, 191–193.

⁵¹ KN-1939-1944-I-1939.08.02, 393.

börtönben töltötte a büntetését. Hubay a következőképpen fogalmazott:⁵² „*Félreértés ne essék, én nem Szálasi Ferenc részére kérek kegyelmet. Én a magyar történelem számára kérek igazságot.*”⁵³ Továbbra is a propagandájuk része volt a „mártír” Szálasi-kép erősítése, azaz megpróbálták elhitetni az emberekkel, hogy Szálasi ártatlanul ült a börtönben, és mindvégig csak a magyarok érdekeit tartotta szem előtt.

A Ház 1940. június 5-én rendezett ülésén Hubay interpellált a belügyminiszterhez „*a Magyarországon törvényellenesen, a cenzúra megkerülésével készített, a politikai rendőrség által mindeddig fel nem derített, magyarnyelvű röpcédulák által folytatott tengelyellenes angol-francia propaganda tárgyában.*”⁵⁴ Felszólalásában elmondta, hogy a cenzúra megkerülésével kerülnek ki olyan magyar röpiratok, melyek a francia-angol propaganda szolgálatában állnak. Hubay kijelentette, hogy az interpellációjának nincsenek külpolitikai érdekei, még ha úgyis tűnik, mivel az egész ügyet belpolitikai problémának tekinti, hiszen a belpolitika nagyban befolyásolja a külpolitikát. Elmondta, hogy Magyarország a saját külpolitikai érdekei ellen politizál, azaz arra utalt, hogy el kell engedni az angol-francia vonalat, és jobban nyitni kell a Német Birodalom felé.⁵⁵ Hubay már itt is egyértelműen a német érdekeket tartotta szem előtt, ami később megmutatkozik az általa benyújtott törvényjavaslatban is, de azt, hogy saját maga valaha német érdekeket szolgált volna, soha nem ismerte el.

Összefoglalóan: Hubay parlamenti pályafutása alatt minden alkalmat megragadott arra, hogy a zsidókérdést előtérbe helyezze. A Szálasi „mártír”-kép kiépítéséhez is nagyban hozzájárultak a felszólalásai, mivel közkegyelmet kért többször is Szálasinak. Mindezek mellett burkoltan megpróbálta a német érdekeket is előtérbe helyezni a beszédeiben. Későbbi népbíróági perében idézték azokat az interpellációit és felszólalásait, amelyek a fentebb említett tartalmaknak feleltek meg, és nagyban befolyásolták az ítéletet is. A következő időpontokban hangoztak el ezek a beszédek: 1938. június 8., 1938. május 11., 1939. március 1., 1939. március 8., 1939. március 13., 1939. június 21., 1940. június 5.⁵⁶ Hubay a beszédekkel kapcsolatosan a következőket mondta: „*Ezeket a beszédeket én tartottam, valószínűleg ilyen, vagy hasonló szöveggel.*”⁵⁷ Beszédeinek a tartalmát a tárgyalása során nem próbálta megmagyarázni, ellentétben az újságcikkeinek tartalmával.

⁵² KN-1939-1944-I-1939. 08. 02, 393–394.

⁵³ KN-1939-1944-I-1939.08.02, 395.

⁵⁴ KN-1939-1944-VI-1940.06.05, 115.

⁵⁵ KN-1939-1944-VI-1940.06.05, 115–117.

⁵⁶ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv, 1946.04.05.78.

⁵⁷ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv, 1946.04.05.79.

1.4. Nemzetiszocialisták az 1939-es választásokon

Az 1929-es gazdasági válság után újból megerősödésnek indult a szélsőjobboldali radikalizmus. Az eddigi dzsentrí-középosztálybeli csoportok mellett a városi munkásság, kispolgárság és szegényparasztság köreiben is egyre népszerűbbé vált. Az 1930-as évek második felében a legismertebb mozgalom a Nemzeti Szocialista Magyar Munkáspárt volt. Később több más fasiszta és szélsőjobboldali párt is alakult. Legnagyobb jelentőséggel az 1935-ben Szálasi Ferenc által alapított Nemzeti Akarat Pártja bírt. Az 1939-ben megalapított Nyilaskeresztes Párt lett az utódszervezete, amelybe más fasiszta pártok is beolvadtak.⁵⁸

1938-ban új választójogi törvényt vezettek be, amely felváltotta az addig hatályban lévő 1925. évi XXVI. tc.-t, így jelentősen módosult a választások menete. Az új választójogi törvényben a megszűnt a nyílt szavazás, illetve 135 képviselő az egyéni választókerületből került be a parlamentbe, míg a maradék 125 a listán szerzett mandátum alapján. A vidéken élők egy-egy szavazatot adhattak le, azaz szavaztak a területi képviselőre és a területi listára is, míg a nagyvárosokban csak a pártlistára szavazhattak. Ezenkívül szigorították a választásra való jogosultságot, illetve képviselőjelölti induláshoz magas kauciót kellett fizetni a jelöltnek. Ez összességében az ellenzéki pártok esélyeit rontotta.⁵⁹ A változások háttérében elsősorban a jobboldali radikalizmus megerősödése állt, amely a választások során kimutatható volt ellenzéki és a kormánypárti oldalon egyaránt.⁶⁰ A választási rendszer szigorítása mellett a kormány minden eszközt megragadott annak érdekében, hogy megakadályozza a nemzetiszocializmus fellendülését, többek között betiltották az újságjaikat és a gyűléseiket, az aktivistáikat letartóztatták, és a nyilasokat támadó híreket jelentettek meg. Ilyen hír volt többek között Teleki Pál miniszterelnök debreceni kampánybeszéde, amelyben arra célzott, hogy a nyilasok a németektől kapott pénzen finanszírozzák kampányukat. Teleki Pál kormánya semmiféle tényleges bizonyítékkal nem tudta alátámasztani a „guruló márkák” vádját, vagyis azt, hogy Berlin állna a nyilasok mögött, ahogy magyar hatóságok igyekezetük ellenére sem találtak bizonyítékokat.⁶¹

Az 1939-es pünkösdi választásokra a Nyilaskeresztes Párt Hubay vezetésével készült, mivel Szálasi a börtönbüntetését töltötte ekkor. Választási programjukban a munkanélküliség

⁵⁸ *Pártszerkezet és politikai törekvések.* In: Romsics Ignác: *A Horthy-korszak. Válogatott tanulmányok.* Budapest: Helikon Kiadó, 2017. 306.

⁵⁹ Paksa: *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma, pártjai, politikusai, sajtója.* 156.

⁶⁰ Püski Levente: *A Horthy-korszak politikai rendszere.* . In: *A Horthy-korszak vitatott kérdései. Konferencia. MTA Székháza, Díszterem. 2020. szeptember 14–15.* Budapest: Kossuth Kiadó, 2020. 72.

⁶¹ Paksa: *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma, pártjai, politikusai, sajtója.* 156.

felszámolását, földreformot ígértek, és a Kárpát-medence „testvérnépeinek” unióját, mindezt úgy, hogy figyelmen kívül hagyták, a kárpát-medencei „testvérnépek” akarják-e a magyar vezetéssel tervezett uniót, vagy sem. A revízió gondolata nemcsak a nyilasok pártprogramjában volt megtalálható, hanem minden pártban, hiszen 1920-tól kezdődően nem volt olyan politikai erő, amely ne támogatta volna a revíziót. A választások végül a Nyilaskeresztes Pártnak a vártnál sokkal nagyobb sikert hoztak, annak ellenére, hogy a párt márciusban alakult csak újjá Nyilaskeresztes Párt néven. A szavazóknak egy-egy szavazatuk volt, azaz összesen két szavazatot adhatott le egy szavazó: egyet, ahol lehetett, az egyéni jelöltre, egyet pedig a pártlistára. Ennek függvényében Hubay saját elmondása szerint 60 választókerületben tudtak jelöltet állítani, mert nem volt elegendő pénzük, de ettől függetlenül összesítve azt állította, hogy közel egymillió szavazatot tudhattak magukénak, amely 31 képviselőnek biztosított mandátumot az országgyűlésben. Vajna Gábor szerint viszont összesítve csak 800–850 ezer szavazatot tudtak megszerezni, és a szövetséges szélsőjobboldaliakkal 64–67 kerületben állítottak jelöltet, melynek okául ő is a pénzhíányt jelölte meg.⁶² A választások során megszerzett 31 mandátummal a Nyilaskeresztes Párt lett a legerősebb ellenzéki párt.

Az 1939-es választások idején a Nyilaskeresztes Párt állítólag 400 ezer bejegyzett párttaggal rendelkezett, ebből 100 ezer titkos tagja volt. Ez a 400 ezres taglétszám valószínűleg egy eltúlzott becslés lehet, sajnos pontos adat arról nincs, hogy valójában hány titkos tagja lehetett a pártnak.⁶³ Még ha 400 ezres taglétszám nem is biztos, a Nyilaskeresztes Párt Hubay vezetésének idején, 1939-ben rendelkezett a legtöbb bejegyzett párttaggal, mindemellett a választásokon legnépszerűbb ellenzéki pártnak bizonyult. 1941 után a taglétszám folyamatos csökkenésnek indult, de ekkor már Szálasi volt a pártvezető.

A nyilasok választási eredményeihez nyilvánvalóan hozzájárult ügyes, hatékony, hangos és erőszakos propagandájuk, valamint a börtönben ülő „mártír” Szálasi, a rendszer úgymond „legkövetkezetesebb” ellenfele, illetve a baloldali pártok és a kisgazdapárt meggyengülése. Hubay publicistaként jól megfogalmazott cikkeiben és felszólalásaiban könnyen befolyásolta a választópolgárokat a szavazatuk megszerzésének érdekében.

1.5. Törvényjavaslat a nemzetiségek jogállásának tárgyában

A törvényjavaslat benyújtása Hubay parlamenti pályafutásának egy fontos mozzanata, valamint tükrözi német orientációját és zsidóellenességét. 1940. június 7-én Hubay Kálmán és Vágó Pál törvényjavaslatot nyújtott be *„A Magyar Szent Korona területén élő népcsoportok*

⁶² Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 201–202.

⁶³ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 196.

önkormányzatáról és anyakönyvvezetéséről”. A nyilasok nemzetiségpolitikai elképzelése szerint a cél Nagymagyarország visszaállítása volt úgy, hogy az ezeken a területeken élő nem magyar önálló népek asszimilációját nem támogatták, helyette az önkormányzati jogok biztosítását tartották fontosnak.⁶⁴ A nyilasoknak a népi önkormányzatok nem Kárpát-Ukrajna miatt voltak fontosak, hanem az országban élő német kisebbség, az úgynevezett „népinémetek” miatt. Ez a kérdés valójában a német birodalom által támogatott népcsoportjogi követelések miatt volt fontos. A törvényjavaslat szövege egyértelművé teszi, hogy a nyilasok a „népinémetek” követeléseit veszik alapul, és ezt terjesztik ki a többi kisebbségre, így minden „államépítő népcsoportnak” joga van a saját népközösségük megszervezésére, kivéve a zsidókat – itt is megmutatkozik, hogy Hubay teljes mértékben azonosulni tudott a német fajelmélettel. A népcsoportok a tervezett szerint alkotmányt is alkothattak volna maguknak, melybe az állam nem szólhatott volna bele. Ezen felül az iskolákban a tanítás az adott népcsoport nyelvén történne, de alsófokú iskolában a magyar nyelv kötelező, a felsőfokúban pedig választható lett volna. A népcsoportoknak nyilvános anyakönyvet kellett volna vezetni a tagjaikról, és mindenféle kísérlet az asszimilációra büntetendő lett volna.⁶⁵ Június 11-én a képviselőházi ülésen megállapították, hogy a törvényjavaslat „a magyar államiséget alapjában támadja meg”, ezért indítványozták, hogy érdemben a törvényjavaslattal a Ház ne foglalkozzon. Ezzel a képviselők többsége egyetértett, a nyilasok természetesen nem.⁶⁶ A kormánypárti képviselők között, olyan nagy felháborodást váltott ki a törvényjavaslat, hogy a javaslat indítványozásakor egyszerre álltak fel, majd a törvényjavaslat leszavazásakor hosszan tapsoltak. Magasházy László képviselő⁶⁷ a következőket mondta: „*Ki velük! Hadbíróság elé kell őket állítani! Nem szívunk velük egy levegőt.*”⁶⁸ A törvényjavaslat valójában azért készült, állították a javaslat kormánypárti bírálói, hogy a Nagynémet Birodalom érdekeit szolgálja, viszont ezt Hubay tagadta: „*a törvényjavaslatom nem német érdekeket szolgált*”.⁶⁹

Szálasi ekkor a börtönbüntetését töltötte, de börtönnaplójában írt a törvényjavaslatról. Szerinte Hubay és Vágó a Duna-medence legsürgetőbb kérdésére találtak megoldást. Szálasi szerint a kormánypárti képviselők és Teleki miniszterelnök, akik a törvényjavaslat ellen voltak azok a hungarizmust is gyűlölték, illetve azt is leírta, hogy a kormány francia-angol szimpatizáns. Szálasi kitért arra, hogy amikor Hitler újra felosztja Európát, akkor a liberalizmus

⁶⁴ Tilkovszky Loránt: *A nyilasok törvényjavaslata a nemzetiségi kérdés rendezéséről*. In: Századok. 1965. 1247–1258.

⁶⁵ Tilkovszky, i.m. 1248.

⁶⁶ Tilkovszky, i.m. 1250.

⁶⁷ Magyar Élet Párt képviselője

⁶⁸ *Esti Újság*, 1940. június 11. 5.

⁶⁹ BFL-NB-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1946.02.16. 62.

helyett mindenkinek a nemzetiszocialista eszmét kell majd vallania, és Európa átrendezésének első lépése erőszakosan, de már folyamatban van.⁷⁰ Szálasi megfogalmazásából egyértelműen kiderül, hogy a törvényjavaslat a német érdekeknek kedvezett valójában, és nem a Kárpát-Ukrajna kérdésére volt megoldás.

Június 13-án a képviselőház összeférhetlenségi bejelentést tett Hubay Kálmán és Vágó Pál ellen. Az 1938: XIX. tc. 167§-ban meghatározottak szerint a képviselők „a magyar házhoz és a magyar nemzethez tartozó köteles hűség ellen vétettek”.⁷¹ Teleki Pál miniszterelnök nyomós érveket hozott fel az összeférhetlenségi bejelentés kapcsán: „*A Hubay féle törvényjavaslat az államhatalom és a nemzet egységét bomlasztaná meg.*”⁷² Hubay ezt az érvet szintén tagadta: „*A törvényjavaslatnak nem az volt a célja, mint amit a politikai ellenfeleim annak tulajdonítottak, tvj. a magyar államiság széttagolása a nemzetiségek önkormányzatának biztosítása.*”⁷³ A leg súlyosabb érv a törvényjavaslat ellen a következő volt Teleki szerint: „*Nemcsak az ország belső békéjének feldúlására alkalmas, hanem arra is, hogy szomszédaink, nevezetesen a Német Birodalom és hazánk között aláaknázza a jóviszonyt és a hagyományos barátságot.*”⁷⁴

Július 11-én az összeférhetlenségi bizottság megtartotta az ülését Hubay és Vágó sorsáról. Mind a két képviselőt meghallgatta a bizottság. Vágó Pál a törvényjavaslatról azt mondta a bizottságnak, hogy az „Európa rendezése előtti 24. órában” Magyarországnak önszántából kell rendeznie a nemzetiségi kérdést, ezzel kielégítik a győztes német érdekeket is. Hubay másfelől közelítette meg a kérdést, és érvelésében felhasználta a nemzeti történet hagyományait, Széchenyi 1842-es akadémiai beszédét és Kossuth 1851-es alkotmánytervezetét, mindemellett a hangsúlyt arra fektette, hogy a törvényjavaslat elleni nagy felháborodás inkább csak színjáték.⁷⁵ Ezt követően július 22-én ült össze a bizottság, és olyan döntést hoztak, miszerint Hubay Kálmán és Vágó Pál képviselőt megfosztják a képviselői mandátumtól. A Nyilaskeresztes Párt tagjai és a párt vezetői sem tudtak a törvényjavaslatról, ezért csak Hubayt és Vágót terhelte a felelősség. Július 23-án, a képviselőház következő ülésén jelentették be:⁷⁶ „*A képviselőház tudomásul vette Hubay és Vágó mandátumának a megsemmisítését.*”⁷⁷

⁷⁰ Szálasi Ferenc börtönnaplója 1938-1940, szerk. Csiffáry Tamás, bev. Sipos Péter, Budapest BFL – Filum, 1997. 220–222.

⁷¹ Tilkovszky, i.m. 1251.

⁷² *Esti Újság*, 1940. június 14. 2.

⁷³ BFL-NB-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1946.02.16. 62.

⁷⁴ *Esti Újság*, 1940. június 14. 2.

⁷⁵ Tilkovszky, i.m. 1252-1253.

⁷⁶ Tilkovszky, i.m. 1255.

⁷⁷ *Népszava*, 1940. július 24. 3.

A nemzetiségi törvényjavaslat egyik következménye az volt, hogy Hubayt törölték a Turul Szövetségből 1940. július 11-én következő indoklással: „*Hubay Kálmánt törli tagjai sorából, a Magyarországot belső bomlásra és szétszaggatásra ítélő tervezet miatt.*”⁷⁸ A Nyilaskeresztes Pártban is érezhető volt a törvényjavaslat hatása, mivel a pártból hárman is távoztak, név szerint: Pröhle Sándor, Keck Antal és Kovách Gyula.⁷⁹ Szálasi a börtönnaplójában a következőképp nyilatkozott a pártból kilépett képviselőkről: „*Nem kár értük.*”⁸⁰ Hubay antiszemitizmusa törvényjavaslatában is megmutatkozik, a német érdekek előtérbe helyezésének igénye úgyszintén.

Összességében a nyilasok törvényjavaslata egy újabb felajánlkozási kísérlet volt a németek felé. Azt jelentette, hogy a nyilasok készek voltak eleget tenni a németek olyan követeléseinek, amelyeknek az akkori magyar kormány soha. A törvényjavaslat lehetővé tette volna a magyarországi német kisebbség náci irányzatának, azaz a „népinémetnek”, hogy a saját anyanyelvükön kezdjenek szervezkedni, így egy olyan autonóm szervezetet tudtak volna kiépíteni, amit a kormány nem tud az ellenőrzése alá vonni, ezáltal pedig a német birodalom befolyásának a központjává válik. Viszont ezt a felajánlkozást a nyilasok úgy próbálták leplezni, hogy a népcsoport-elv alapján való szervezkedést a többi magyarországi kisebbségre is kiterjesztették.⁸¹ A Teleki-kormány mindvégig tisztán látta a nyilasok törvényjavaslata mögött a valódi szándékot, ezért nem engedte a törvényjavaslat beterjesztését, és megfosztotta képviselői mandátumától Hubay Kálmánt és Vágó Pált.⁸² Később, 1940. augusztus 30-án, a második bécsi döntés meghozatalakor Magyarországhoz jelentős területeket csatoltak vissza, köztük németek által lakott területeket is, ezért a Teleki-kormány kénytelen volt engedélyezni a Volksbund-féle szervezkedést, aminek a célja megegyezett a Hubay-Vágó-féle törvényjavaslattal, azaz a német birodalom érdekeit képviselte Magyarországon.⁸³

II. Hubay Kálmán népbírósi peranyaga

A háború után hatalomra került pártok vezetői, valamint törvényhozói előtérbe helyezték, hogy az előző rendszer vezetőit, főképpen Szálasi Ferencet, ezen kívül még a kormányának tagjait is felelősségre szükséges vonni, halálra ítélni, majd pedig kivégezni.⁸⁴ A nagy népbírósi perek egyfajta politikai üzenetként is szolgáltak a párizsi békeszerződés

⁷⁸ *Magyar Élet*, 1940. június 12. 7.

⁷⁹ *Esti Újság*, 1940. június 14. 2.

⁸⁰ *Szálasi börtönnaplója, 1938-1940.* 221.

⁸¹ Tilkovszky, i.m. 1256.

⁸² Tilkovszky, i.m. 1257.

⁸³ Tilkovszky, i.m. 1256.

⁸⁴ Karsai: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* 379.

döntéshozóinak. Az üzenet lényege pedig, hogy a magyar nép ártatlan, mindenről a nyilasok és néhány náci politikus, de mindenekelőtt Horthy Miklós és kormányrendszere tehetett.⁸⁵ Ezért az ilyen népbíróági pereket megfelelő forráskritikával kell kezelni, mivel az akkori hatalom feltehetőleg minden eszközt bevetett a bűnösség bebizonyításának az érdekében.

Hubay Kálmán az Andrássy út 60.-ban előzetes letartóztatásban volt 1945. október 22-től. Háborús és néPELLenes bűntettel vádolták. Az ügyében már 1945. október 16-án megkezdődtek az előzetes kihallgatások, amelyek egészen 1946. február 16-ig tartottak.⁸⁶ A hosszasan elhúzódó előzetes kihallgatásokat követően 1946. április 5-én a Budapesti Népbírószágon kezdődtek meg a tárgyalások, amely 1946. április 9-én hozott ítéletet.⁸⁷

II.1. Tanúvallomások

Hubay Kálmán ellen többen tanúvallomást tettek. Dolgozatom tárgyának szempontjából a következő tanúvallomásokkal foglalkoztam részletesen: Rubin Bernát, Mermelstein Gyula, Jakobovits Sándor, Shvarcz Manó, Hegyi Béla vallomásai, valamint Zsabka Kálmán, Pálffy Fidél, Dénesfai Dinich Vidor, Gődér Pál és Korpás József vallomásai.⁸⁸ Zsabka, Pálffy, Dénesfai, Gődér és Korpás vallomásai azért is fontosak, mert ezeket a vallomásokat ismertették Hubayval a tárgyalása során, és nagyban befolyásoltak az ítélet meghozatalát is, hiszen a harmadik vádpont, miszerint Hubay összeköttetésben állt németekkel, akiktől pénzt fogadott el a nyilas mozgalom céljaira, a fent említett tanúk vallomásaira támaszkodott.

Rubin Bernát, Mermelstein Gyula, Jakobovits Sándor, Shvarcz Manó és Hegyi Béla tanúvallomásaikban Hubay Kálmánt Beregszász polgármestereként említik. Egy tévedésről van szó: Beregszász polgármestere Hubay Kálmán dr.⁸⁹ volt, aki nem azonos személy Hubay Kálmán országgyűlési képviselővel és pártvezetővel. Ez a felvetés időben-térben is nehezen elképzelhető, hiszen a képviselőházban majdnem minden nap volt ülés vagy bizottsági munka, így ezeken részt venni és egy várost irányítani nehézkes.

Zsabka Kálmán vallomásaiban a következők szerepeltek: a nyilas és a német veszedelem láttán Zsabka úgy gondolta, hogy ténylegesen is cselekedni kell, ezért Pető Sándorral, aki a *Magyar Nemzet* felelős szerkesztője volt, 1939 tavaszán Magyarország függetlensége kivívásának az érdekében megszervezték a magyar németellenes szabadcsapatokat. A magyar szabadcsapatok bázisát Lengyelországban hozták létre, ahol a

⁸⁵ Karsai László: *A magyar holokauszt egyes vitatott kérdései*. In: *A Horthy-korszak vitatott kérdései. Konferencia. MTA Székháza, Díszterem. 2020. szeptember 14–15*. Budapest: Kossuth Kiadó, 2020. 135–136.

⁸⁶ BFL-Nb-865/1946. – kihallgatási jegyzőkönyv. 1945.10.16.37. – 1946.02.16.63.

⁸⁷ BFL-Nb-865/1946. – ítélet jegyzőkönyv. 1946.04.09.123.

⁸⁸ BFL-Nb-865/1946. – tanúvallomási jegyzőkönyv. 4–36.

⁸⁹ Magyarország tisztí cím – és névtára – 47. évfolyam, 1940. 64.

szabadcsapatok célja a lengyelek megsegítése volt egy esetleges német-lengyel háború során. Ez ügyben a tárgyalások sikerrel jártak, így első megmozdulásképpen 6000 embert akartak átcsempészni, akik egy német-lengyel háború esetén a németek ellen fegyveresen is felveszik a harcot. A lengyelországi magyar németellenes szervezkedést Hubay leplezte le 1939 augusztusában, ugyanis Kapsz László, aki a szervezkedés tagja, valójában Hubay embere volt. Zsabka Kálmán állítása szerint Hubay már 1939-ben a német rendelkezések alá akarta bocsátani Magyarországot, ezért is leplezte le a szervezkedést.⁹⁰ Szerinte Hubay már 1937–1938 telén kapcsolatban állt a németekkel, akiktől pénzt kapott a magyar nemzetiszocializmus részére. Erről Varga Károly tudósította, aki beépült a nyilasok közé abból a célból, hogy jelentéseket készítsen Zsabka Kálmán számára.

Dénesfai Dinich Vidor, Gödér Pál és Korpás József szintén részt vettek a magyar németellenes szabadcsapatok szervezésében. Mindhárman ugyanarra a véleményre jutottak, hogy Hubay leplezte le őket, aki már 1939-ben előkészítette Magyarország német megszállását. Dénesfai Dinich Vidor, Gödér Pál és Korpás József vallomásaikban egy nyilas körlevélről beszélnek, melyen a „*sürgős és bizalmas*” felirat állt Hubay Kálmán pártvezető aláírásával. A körlevélben az úgynevezett „tizedesi rendszer” kiépítéséről volt szó, melynek a lényege az volt, hogy azokat, akik a függetlenség mellett álltak, a revízió gondolatánál fogva kellett meggyőzni a németbarátság felől. A rendszert úgy építették volna ki, hogy közösségenként 10-10 független embert kellett meggyőzni a németbarátság mellett, és egy esetleges német megszállást szívesen kellett volna fogadni, hiszen az Magyarország revíziós érdekeit szolgálta. Erről a körlevélről szintén Varga Károly értesítette a fent említett tanúkat.⁹¹

Pálffy Fidél vallomásában elmondta, hogy miután Hubayt kizárták Nyilaskeresztes Pártból, nem akart új pártot alapítani, ezért csatlakozott a Pálffy vezetése alatt álló Nemzeti Szocialista Magyar Párthoz, amelynek Hubay lett a mozgalmi vezetője és pártvezető-helyettese, míg a politikai vezető szerepét Bakó László töltötte be. 1944 novemberében, mikor a Pálffy által vezetett párt csatlakozott Szálasi pártjához, akkor Pálffy Fidél tudomása szerint Hubay a nyilasuralom alatt mindvégig a nemzetvezető Kultúrirodájának vezetője volt, és ennek feladatait látta el. Vallomása szerint a Kultúriroda feladati közé tartozott a különböző minisztériumok szakvéleményezése és ellenőrzése is.⁹²

⁹⁰ BFL-Nb-865/1946. – tanúvallomási jegyzőkönyv. 5–9.

⁹¹ BFL-Nb-865/1946. – tanúvallomási jegyzőkönyv. 29–34.

⁹² BFL-Nb-865/1946. – tanúvallomási jegyzőkönyv. 26.

II.2. A tárgyalás napjai – a vádpontok elemzése

A tárgyalás első napjára 1946. április 5-én került sor, ahol először a tanácsvezető bíró ismertette Hubay Kálmánnal a vádpontokat. Az első vádpont szerint Hubay segítséget nyújtott a nyilas mozgalomnak a hatalom megszerzéséhez és a hatalom megtartásához. A második vádpont szerint újságcikkeiben és beszédeiben befolyásolta a közfelfogást, mivel németbarát álláspontot képviselt, és hangsúlyozta, hogy Magyarországnak a háborút Németország mellett kell végigharcolnia. A harmadik vádpont szerint Hubay közvetlen összeköttetésben állt németekkel, akiktől pénzt fogadott el a nyilas mozgalom céljaira. A negyedik vádpont szerint jelentős tevékenységet fejtett ki a nemzetiszocialista eszmék terjesztésében, felszólalásaiban és írásaiban egyaránt.⁹³ Hubay a vádpontok ismertetését követően a következőket mondta: „Megértettem, hogy mikkel vagyok vádolva, felelősnek érzem ugyan magam, azonban bűnösnek csak a Nbr.15.§.4.⁹⁴ vád tárgyává tett cselekményekért kell tudnom magamat az érvényben lévő jogszabály értelmében.”⁹⁵ A vádlott által tett kijelentéseket is megfelelő forráskritikával kell kezelni, hiszen a vádlott érdeke, hogy feltehetőleg azt mondja, amivel esetleg egy enyhébb ítéletet érhet el.

Az első vádpont szerint Hubay segítséget nyújtott a nyilas mozgalomnak a hatalom megszerzéséhez és megtartásához. Hubay az 1942-es pártból való kizárást követően mindenféle politikai kapcsolatot megszakított Szálasival, és csatlakozott a Pálffy Fidél vezetése alatt álló Nemzeti Szocialista Magyar Párthoz mint mozgalmi vezető és párthelyettes. Ez idő alatt nem állt kapcsolatban sem Szálasival, sem a nyilas mozgalommal.⁹⁶ Hubay vallomása szerint az 1944. október 15-i nyilas hatalomátvétel előkészületeiről sem volt tudomása, a hatalomátvételt követően a Vörösvári úton elfogták és letartóztatták, majd körülbelül 8 órán keresztül fogva tartották. Ezt követően felajánlották Hubaynak a külügyi sajtófőnöki pozíciót, amelyet nem fogadott el, és ekkor úgy tájékoztatták, hogy Szálas alkotmányos úton jutott a kormányfői posztra, és a hatalomátvétel is törvényes keretek között történt. November 9-én Hubay meghívást kapott, így 11-én felkereste Szálasit, aki felajánlotta a Kultúriroda vezetését, amit Hubay el is fogadott. Hubay vallomása szerint a Kultúriroda vezetőjeként a feladatai közé tartozott különféle tervek tudományos előkészítése, mint például a bombázás sújtotta Budapest újjáépítése. A Pálffy Fidél vallomásában szereplő állítást, miszerint a minisztériumok ellenőrzése is a hatáskörébe tartozott volna, Hubay tagadta.⁹⁷

⁹³ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.66.

⁹⁴ Negyedik vádpont, nemzetiszocialista eszmék terjesztése.

⁹⁵ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.66.

⁹⁶ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.66–68.

⁹⁷ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.69–70.

A megvizsgált vallomások és források függvényében elmondható, hogy Hubay nem segítette Szálasit az 1944. október 15-i hatalomátvételben és annak megtartásában, hiszen a kettőjük között kialakult éles ellentét miatt mindenféle kapcsolatot megszakítottak egymással, majd csak 1944-ben beszéltek újból a Kultúriroda vezetése és feladatai miatt. Véleményem szerint az ellentét kialakulását megelőzően Hubay aktív tevékenysége nagyban hozzájárult a Nyilaskeresztes Párt felemelkedéséhez és Szálasi vezérkultuszának a kialakulásához. Ezt alátámasztja az, hogy Hubay vezetése alatt érték el a legnagyobb választási sikert, valamint a párt ekkor rendelkezett a legtöbb bejegyzett párttaggal. Az kétségsbe vonható, hogy Hubay mennyire hitte alkotmányosnak Szálasi kormányfői pozícióját, hiszen jól ismerte Szálasit és a céljait is. Hubay a vádpont kapcsán és saját maga védelmében a következőket mondta: *„Az igaz, hogy a Szálasi rezsim alatt elvállaltam a kultúriroda vezetését ez a megbízatás nem tekinthető vezető állásnak, a közszolgálati hierarchia mértékével lemérve még egy államtitkári állásnak sem felelt meg. Egyébként is ez nem volt beépítve a közszolgálat szervezetébe, csak szerződéses alkalmazási viszonyt jelentett.”*⁹⁸

A második vádpont szerint Hubay az újságcikkeiben és beszédeiben befolyásolta a közfelfogást, mivel németbarát álláspontot képviselt, és hangsúlyozta, hogy Magyarországnak a háborút Németország mellett kell végigharcolnia.⁹⁹ Hubay erre a vádpontra a következőt adta elő: *„A politikai ténykedésem, és különösen a közírói tevékenységem motiválására előadom, hogy szinte kizárólag a revízió gondolta vezetett.”*¹⁰⁰ Elolvasva a Hubay által írt újságcikkeket, amelyek a következő újságokban jelentek meg: *Magyarság*, *Pesti Újság*, *Harc* és a *Nemzeti Figyelő*,¹⁰¹ alátámasztható, hogy valóban írt revíziós tartalmú cikkeket, mint például *„A háború erkölcsi értelme I.”* című cikke, viszont itt is Németország szövetségeseként ír a revízió gondolatáról.¹⁰² Így kétségsbe vonható az állítása, miszerint: *„a revíziót csak tengelyhatalmak mellett gondolta megvalósítani”*¹⁰³, mivel sem az írásai, sem a beszédei nem ezt tükrözték, sőt már az 1938-ban megírt *„A magyar nacionalista külpolitika”* c.¹⁰⁴ könyvében is arról beszélt, hogy a revíziót a németek segítségével kell megvalósítani és a háborúhoz is németek mellett kell csatlakoznia Magyarországnak, mivel győztesként csak így kerülhet ki.¹⁰⁵ A később megírt cikkeiben és beszédeiben, interpellációiban is megtalálható a német érdekek előtérbe helyezése,

⁹⁸ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.08.95.

⁹⁹ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.66.

¹⁰⁰ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.70.

¹⁰¹ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.71.

¹⁰² Hubay Kálmán: A háború erkölcsi értelme. *Magyarság*. 1944.01.30.1.

¹⁰³ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.75.

¹⁰⁴ *A magyar nacionalista külpolitika* c. könyv, azért nem került a dolgozatban elemzésre, mert az egy külön dolgozat terjedelmét igényelné.

¹⁰⁵ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.70–72.

emellett pedig az antiszemitizmusa is, amelyet soha nem tagadott – a német orientációjával ellentétben. A tárgyalás során a vádpont bizonyításának céljából idézett újságcikkeit és beszédeit megpróbálta megmagyarázni, hogy valójában milyen céllal születtek, viszont elolvasva ezeket a cikkeket és beszédeket egyértelművé válik a vádpont helyessége.

A harmadik vádpont szerint Hubay közvetlen összeköttetésben állt németekkel, akiktől pénzt fogadott el a nyilas mozgalom céljaira.¹⁰⁶ A vádpont alátámasztásához a fentebb már taglalt tanúvallomások voltak az elsődleges bizonyítékok, amelyeket ismertettek a Hubayval a tárgyalás második napján, 1946. április 6-án. A beidézett tanúk, név szerint Korpás József, Gödér Pál, Dénesfai Dinich Vidor, Dénesfai Dinich Győző és Zsabka Kálmán, előadták a vallomásukat. Hubay e tanúk tanúvallomásaira ugyanazokat a válaszokat adta, miszerint az úgynevezett „tizedesi rendszerről” nem volt tudomása, német ügynökökkel nem állt semmilyen kapcsolatban, és azt is tagadta, hogy pénzt fogadott volna el a németektől.¹⁰⁷ Arra az állításra, miszerint a magyar szabadcsapatokat abból a célból leplezte le, hogy okot teremtsen Németország és Magyarország között a háborúra, Hubay a következőt mondta: „*A lengyel szabadcsapat szervezkedésre vonatkozó közbeszólásomnál nem vezetett az a cél, hogy casus belli-t teremtsék Németország és Magyarország között, mert erre Németországnak nem is lett volna szüksége.*”¹⁰⁸ A harmadik vádpontot nézve a Hubay ellen felhozott bizonyítékok csak közvetettek, mivel a tanúvallomások a legfőbb bizonyítékok, ezeknek a hitelessége viszont megkérdőjelezhető, ahogy ez Hubay vallomásáról is ugyanúgy elmondható.

A negyedik vádpont szerint Hubay jelntős tevékenységet fejtett ki a nemzetiszocialista eszmék terjesztésében felszólalásaiban és írásaiban egyaránt, ebben a vádpontban való bűnösségét maga Hubay is elismerte.¹⁰⁹ Újságcikkeiben, amik szintén a *Magyarság*, *Pesti Újság*, *Harc* és a *Nemzeti Figyelő* újságokban jelentek meg elsősorban, de beszédeiben is hirdette a nemzetiszocializmus eszméit, illetve az antiszemita beállítottságát is kifejtette.¹¹⁰ Az említett újságokban megjelent újságcikkeit tanulmányozva megállapítható, hogy azokban valóban hirdette a nemzetiszocializmus eszméit, és megmutatkozott antiszemitizmusa, sőt zsidógyűlölete. A vád kapcsán Hubay a következőket mondta, amivel bevallotta bűnösségét is: „*Antiszemita megnyilatkozásaimra vonatkozólag előadom, hogy nacionalista és antiszemita beállítottságú voltam.*”¹¹¹ Önmagában azért, hogy Hubay milyen beállítottságú volt, nem

¹⁰⁶ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.06.66.

¹⁰⁷ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.06.80–91.

¹⁰⁸ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.08.96.

¹⁰⁹ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.66.

¹¹⁰ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.75–76.

¹¹¹ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.05.77.

lehetett volna elítélni, viszont azért, hogy minden rendelkezésére álló eszközt bevetett, a nemzetiszocialista eszmék terjesztésének az érdekében, már el lehetett, mivel ezzel együtt azt is hirdette, hogy az embereket faji és felekezeti származás alapján kell megkülönböztetni. A nemzetiszocialista eszmék hirdetésben szintén tükröződik a német érdekek képviselője és azoknak az előtérbe helyezése.

A tárgyalás harmadik napján, 1946. április 8-án a vádpontok ismeretében Hubay az utolsó szó jogán a következőket mondta: „*Engem minden ténykedésemben kizárólag hazám iránti szeretet vezetett. Lehet, hogy rosszul szeretem a hazámat, de szeretem. Politikai beállítottságomat kezdettől fogva a revízió gondolata irányította.*”¹¹² Ezt követően Hubay az ellene felhozott első, második és harmadik vádpontot újból tagadta, a negyedik vádpontban pedig elismerte bűnösségét, és a zsidókkal szemben történt atrocitásokat elítélte.¹¹³ Valószínűleg ezt egy enyhébb ítélet kivívásának az érdekében mondhatta.

II.3. Ítélet

A Budapesti Népbíróság 1946. április 9-én meghozta az ítéletet Hubay Kálmán háborús és népellenes bűnügyében. Hubayt az ellene felhozott vádpontokban, miszerint segítette a nyilas mozgalmat a hatalomra jutásban és annak megtartásában, újságcikkeiben és beszédeiben befolyásolta a közfelfogást, közvetlen összeköttetésben állt a németekkel, valamint jelentős tevékenységet fejtett ki a nemzetiszocialista eszmék terjesztésében, bűnösnek találta a bíróság. Összbüntetésül kötél általi halálra ítélték, illetve fellelhető ingó és ingatlan vagyonának az elkobására.¹¹⁴ Az ítélet kihirdetése után Hubay minden vádpont tekintetében a bűnösség megállapítása miatt fellebbezésért folyamodott, feltehetőleg egy enyhébb ítélet reményében. A népbíróság helyt adott a fellebbezésének¹¹⁵, de végül az ítéletet 1946. június 26-án végrehajtották.

A Hubay ellen felhozott vádpontok közül bizonyíthatóan a második és a negyedik vádpontba foglaltakkal vádolhatták volna, amelyek a következők voltak: újságcikkeiben és beszédeiben a közfelfogás befolyásolása azáltal, hogy a német érdekeket hangsúlyozta, illetve hogy Magyarországnak a háborút a németek mellett kell végigharcolnia, valamint hogy minden eszközt bevetett a nemzetiszocialista eszmék terjesztésének az érdekében. A kornak megfelelően a sajtó volt az egyik legfőbb eszköz, amellyel könnyen lehetett befolyásolni a közvéleményt, és ezt Hubay újságíróként könnyen ki is tudta használni.

¹¹² BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.08.94.

¹¹³ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.08.95.

¹¹⁴ BFL-Nb-865/1946. – ítélet jegyzőkönyv. 1946.04.09.123.

¹¹⁵ BFL-Nb-865/1946. – tárgyalási jegyzőkönyv. 1946.04.08.97–98.

Összegzés

Végezetül szeretném összegezni a fentebb taglalt eseményekből levont következtetéseket. Dolgozatom első felében Hubay Kálmán életét és politikai tevékenységét mutattam be. A Nyilaskeresztes Párt 1939-es évi választási sikerében sokkal nagyobb szerepe volt Hubaynak, mint Szálasinak, aki ekkor már börtönben volt. Hubay vezetése alatt érte el a párt a legnagyobb taglétszámot. Miután Szálasi visszavette a pártvezetést, 1941-től folyamatosan elkezdett csökkenni a taglétszám, és a pártból olyan tagok is távoztak, akik előtte komolyabb szerepet tölthettek be a pártvezetésben, köztük Hubay Kálmán és Ruskay Jenő, akiket maga Szálasi zárt ki a pártból. A taglétszám csökkenéséhez nagyban hozzájárult Szálasi megszállottsága, miszerint csakis önmagában hitt és csak az ő elképzelései lehettek jók.

Dolgozatom második felében Hubay Kálmán népbíróági perével foglalkoztam, ahol részletesen elemeztem a vádpontokat és azok megalapozottságát. Arra következtetésre jutottam, hogy az első és harmadik vádpontba szedettekkel, miszerint Hubay segítette a nyilasokat a hatalomra jutásban és annak megtartásban, illetve hogy a németekkel közvetlen kapcsolatban állt volna, alaptalanul lett megvádolva a fentebb már ismertetett bizonyítékok alapján. Viszont azt fontos leszögezni, hogy Hubay egy megerősödött, kiépített pártot adott vissza Szálasinak, ezzel minden bizonnyal segítette Szálasi hatalomra kerülését is, de csak az ellentétük kialakulását megelőző időszakban. A második és negyedik vádpontba foglaltakkal, miszerint írásaiban és beszédeiben Hubay befolyásolta a közfelfogást és a német érdekeket helyezte előtérbe, valamint hogy a nemzetiszocialista eszmék terjesztésében minden eszközt bevetett, már sokkal megalapozottabban lehetett vádolni és bizonyítani a bűnösséget, hiszen újságíróként Hubay írásaiban és beszédeiben könnyen tudta terjeszteni nemzetiszocialista eszméket és a német érdekek mellett való állást, sőt jó megfogalmazásainak köszönhetően könnyűszerrel tudta befolyásolni a közfelfogást is.

Összességében elmondható, hogy Hubay pártvezetői tevékenysége nagyban hozzájárult a Nyilaskeresztes Párt 1939-es választásokon elért sikeréhez. Elítélni Hubayt indokoltan pedig az általa tartott beszédek és publikált újságcikkek miatt lehetett, amelyekkel sikerrel befolyásolta a közfelfogást.

Bibliográfia

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára Budapest 3.1.9. V–108193.–Stefán Valér és társai. – Hubay Kálmánné. 79–101.

Budapest Főváros Levéltára XXV.1.a. (Népbírósi ir.) 865/1946 – Hubay Kálmán – Népbírósi Pere.

Sajtóforrások

Hubay Kálmán: A debreceni Márciusi Front szégyenteljes kiáltványa a magyar ifjúsághoz.

Hubay Kálmán: Hubay Kálmán nyilatkozata. *Magyarság*. 1942.03.11.5.

Hubay Kálmán: Így történt a kizárás!. *Magyarság*. 1942.03.01.3.

Esti Újság, 1938, 1940.

Magyarság. 1938.06.05.5.

Magyar Élet, 1940.

Magyarság, 1938.

Népszava, 1940.

Egyéb források

Hubay Kálmán: *Hungarista program. A Hungarizmus irányeszméi c. hivatalos pártprogram rövidített kiadása*. Budapest, 1938.

Képviselőházi napló, 1935–1940. XVIII.

Képviselőházi napló, 1935–1940. XX.

Képviselőházi napló, 1935–1940. XIX.

Képviselőházi napló, 1935–1940. XXII.

Képviselőházi napló, 1939–1944. I.

Képviselőházi napló, 1939–1944. VI.

Magyarország tiszti cím – és névtára – 47. évfolyam, 1940. 64.

Szálasi Ferenc börtönnaplója 1938-1940, szerk. Csiffáry Tamás, bev. Sipos Péter, Budapest BFL – Filum, 1997.

Szakirodalom

Godzsák Attila: *Hubay Kálmán ifjúkora és miskolci újságírói pályája*. In: *Széphalom – A Kazinczy Ferenc Társaság Évkönyve* 25. 2015. 463-471.

Karsai László: *A magyar holokauszt egyes vitatott kérdései*. In: *A Horthy-korszak vitatott kérdései. Konferencia. MTA Székháza, Díszterem. 2020. szeptember 14–15*. Budapest: Kossuth Kiadó, 2020. 135–155.

Karsai László: *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz.* Budapest: Balassi Kiadó, 2016.

Paksa Rudolf: *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobbboldali mozgalma, pártjai, politikusai, sajtója.* Budapest: Osiris Kiadó, 2013.

Püski Levente: *A Horthy-korszak politikai rendszere.* In: *A Horthy-korszak vitatott kérdései. Konferencia. MTA Székháza, Díszterem. 2020. szeptember 14–15.* Budapest: Kossuth Kiadó, 2020. 55–74.

Romsics Ignác: *A Horthy-korszak. Válogatott tanulmányok.* Budapest: Helikon Kiadó, 2017.

Tilkovszky Loránt: *A nyilasok törvényjavaslata a nemzetiségi kérdés rendezéséről.* In: *Századok.* 1965. 1247–1258.